

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI, OKULA YABANCILAŞMA VE MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ¹

THE RELATIONSHIP AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS' INTERNET ADDICTION, SCHOOL ALIENATION AND HAPPINESS LEVELS

Serap AKSOY AKBAŞ² - Bayram GÖKBULUT³

Öz

Araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu kamuya bağlı liselerde öğrenim gören 599 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin bir kısmı 2020 yılında pandemi öncesi yüz yüze, bir kısmı ise pandemi sürecinde Google Formlar aracılığı ile toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak ‘Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği’, ‘Okula Yabancılaşma Ölçeği’ ve ‘Oxford Mutluluk Ölçeği’ kullanılmıştır. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, bağımsız gruplar için t-Testi, tek yönlü varyans, korelasyon ve regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırmada lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ve okula yabancılaşma düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farka rastlanmamıştır. Mutluluk düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Lise öğrencilerin internet bağımlılığı ile okula yabancılaşma düzeyleri arasında orta düzey pozitif yönlü, mutluluk düzeyleri arasında ise negatif yönlü düşük düzey bir ilişki bulunmuştur. Lise öğrencilerinin okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. İnternet bağımlılığının, okula yabancılaşma ve mutluluk değişkenlerinin yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı, okula yabancılaşma, mutluluk

Abstract

The aim of the study is to determine the relationship among high school students' internet addiction, school alienation and happiness levels. In the research, some of the data were collected face-to-face before the pandemic in 2020, and some of them were collected through Google Forms during the pandemic process. The 'Young Internet Addiction Scale', the 'School Alienation Scale' and the "Oxford Happiness Scale" were used as data collection tools. Frequency, percentage, arithmetic mean, t-Test for independent groups, one-way variance, correlation and regression analysis were used in the analysis of the data. As a result of the research, no significant difference was found between the internet addiction and school alienation levels of high school students and the gender variable. A moderate positive relationship was found between high school students' internet addiction and alienation from school, and a low negative relationship was found between their happiness levels. No significant relationship was found between high school students' alienation from school and their happiness levels. Internet addiction was found to be a predictor of alienation from school and happiness variables.

Keywords: Internet addiction, alienation from school, happiness

¹Bu çalışma, ikinci yaza danışmanlığında yürütülen, birinci yazarın “Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı, Okula Yabancılaşma ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki” isimli, 2022 yılında, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı’nda yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir (Tez No: 711128).

²Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, serapp.aksoyy@gmail.com, Orcid: 0000-0002-9677-5913

³ Doç. Dr. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, bayramgokbulut@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-7218-5900

Makale Türü: Araştırma Makalesi – Geliş Tarihi: 14.11.2022 – Kabul Tarihi: 29.03.2023

DOI:10.17755/esosder.1200249

Atıf için: Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2023;22(87): 741-762

Etik Kurul İzni: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul Kararı, Protokol No: 731
Tarih: 04/03/2020

1. GİRİŞ

İnternetin hayatımıza getirmiş olduğu kolaylıklar nedeniyle kullanıcı sayısı her geçen gün artmaktadır. 2022 yılının başında internet kullanıcı sayısı 4,95 milyar ile dünya nüfusunun yüzde 62,5'ini ulaşmış, günlük internette geçirilen süre 6 saat 58 dakikaya ulaşmıştır (We Are Social, 2022). İnternet kullanıcıların bu kadar hızlı artmasında gençlerin büyük etkisi bulunmaktadır. Günümüz gençleri teknoloji kullanımında uzmanlaşmakta, hatta yeni teknolojileri beyinlerinin bir uzantısı, interneti yaşamlarının bir parçası gibi algılamakta, teknolojiye gömülü bir yaşam sürmektedirler (Çelik, Çelik & Alpaslan, 2021; Prensky, 2005; Zincirkıran ve Tiftik, 2014). Teknoloji ve internetin bu derece yoğun kullanımı internet bağımlılığı gibi yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Hadlington, 2017). Günümüzde internet bağımlılığı, DSM-5'de (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) dürtü bozuklukları arasında tanımlanmıştır (Süler, 2016). İnternet bağımlılığını Young (2007), kişinin internette geçirdiği zamanı kontrol edememesi sonucunda kişilerarası ilişkiler mesleki ve sosyal çevrelerde yaşanan sorunlar olarak tanımlamaktadır. Nalwa ve Anand (2003, s. 654) internet bağımlılığını, internet olmadan harcanan zamanın sıkıcı ve boş olarak görülmesi sonucu yaşanan yoğun irade kaybı olarak tanımlamıştır. İnternet bağımlılığı kişilerin sosyal ve toplumsal ilişkilerini, akademik, ekonomik ve iş hayatını olumsuz etkilediği gibi fiziksel sorunlara da neden olmaktadır (Young, 1998, s. 241). İnternette gereksiz yere boşa vakit geçirmek kişilerin uyku süresi azaltarak günlük yaşamlarını (Alimoradi & diğ., 2019) ve ruh sağlıklarını olumsuz etkilemektedir (Chou & diğ. 2017). İnternet bağımlılığı depresyon ve sosyal izolasyon ile ilişkili olup, buna eşlik eden psikiyatrik rahatsızlıklar arasında duygu durum bozuklukları, anksiyete, dürtü kontrolsüzlüğü ve madde kullanımı yer almaktadır (Andrade & diğ. 2020; Arcelus & diğ., 2017; Shaw, & Black, 2008). İnternet bağımlılığı bulunan kişiler, gerçek hayattaki zorluklar ve stresle baş etmekte uğraşmak yerine, problemlerden kaçınma yolu olarak interneti tercih etmektedir (Cheng, Sun, & Mak, 2015). Üniversite öğrencileri arasında yüksek olarak görülen internet bağımlılığı, ödevlerini zamanında yapmama, okula geç kalma, uyku düzenlerinde bozukluk ve arkadaşlık edinememe gibi problemlere neden olmaktadır (Andersnaon, 2001; Kubey, Lavin & Barrows, 2001). Bu sorun lise öğrencilerinin kendilerini yalnız hissetmeleri (Nalwa & Anand, 2003) şeklinde görülmekte, yalnızlıklarını gidermek için ise teknoloji ve internete yönelmektedirler (Turnalar Kurtaran, 2008). İnternete yönelen ve bağımlı hale gelen gençlerin bir kısmı ise arkadaş grupları tarafından dışlanan, özgüven eksikliği yaşayanlardır (Poon, 2018). İnternet bağımlılığı öğrencileri aile içi iletişim ve aile içi şiddet konusunda sorunlar yaşamasına neden olmaktadır (Park & ark., 2008). Gençlerin internet bağımlılığı arttıkça yalnızlık hissi artmaktadır (Kısa, 2018). Siber zorbalık ve siber mağduriyet düzeyleri de internet bağımlılık düzeyine göre artış göstermektedir (Aytaç, 2020). İnternet bağımlılığı, diğer bağımlılık türlerinde olduğu gibi kişilerin sağlığını, davranışlarını ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkilemekte, kendilerine ve çevrelerine karşı yabancılaştırmaktadır (Cheng, Sun & Mak, 2015; Kim & Kim, 2002).

Toplumsal ve sosyolojik bir durum olan yabancılaşıma, bireyin yer aldığı toplumdan uzaklaşması, kültürünü ve toplumunu geri çeviren bir kimliğe bürünmesidir (Tezcan, 1985, s. 398). Yabancılaşıma, ergenlik dönemindeki öğrenciler arasında okula yabancılaşıma olarak daha sık görülmekte olup, bu durum farklı nedenlerden kaynaklanabilmektedir. Akademik başarının düşük olması bu nedenler arasında sayılabilir (Atik, 2016; Hascher & Hagenauer, 2010; Vangölü, 2018). Diğer bir neden ise şiddettir. Okulda şiddet davranışı gösteren öğrencilerin aile içerisinde şiddet görme oranları yüksek, şiddete bağlı olarak da bu öğrenciler okuldan uzaklaşmaktadır (Gibbs, 2004). Okula yabancılaşımanın nedenleri arasında akran zorbalığı da sayılabilir. Akran zorbalığına maruz kalan öğrenciler sosyal yabancılaşıma, arkadaş ilişkilerinde bozulma yaşayabilmektedir (Haskaya, 2016; Rudolph vd., 2014).

Gençlerin internette daha fazla vakit geçirmelerine bağlı olarak, psikolojik, sosyolojik ve sağlık durumlarının olumsuz etkilenmesi, kendilerini mutsuz hissetmelerine neden olabilmektedir. Mutluluk, kişiden kişiye göre değişen bir duygu durumu olup, kişilerin hayatları süresince olmak istedikleri veya ulaşmak için emek harcadıkları maddi ve manevi olarak hissettikleri doyuma bağlı olarak hoşnutluk oluşturan insan ilişkilerine yön veren psikolojik ve biyolojik bir haldir (Aluş & Selçukkaya, 2015, s. 154). Mutluluk; bireylerin ve toplumun yaşam kalitesini belirleyen bir değer olarak iyi bir hayat ve iyi bir toplum için göz ardı edilmemesi gereken bir olgudur (Diener vd., 2003, s. 404). Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2021 yılı mutluluk ile ilgili yayınlamış olduğu istatistik verilerine göre, kendisini mutsuz olarak tanımlayan bireylerin sayısında önceki yıllara göre artış görülmektedir. 2020 yılında kendisini mutsuz olarak tanımlayanların oranı %14,5 iken, bu oran 2021 yılında %16,6'ya yükselmiştir. 18-24 yaş grubunda bulunan gençlerin %20,4'ü kendisini mutsuz olarak tanımlamaktadır. Bireylerin %69'u mutluluk kaynağı olarak sağlıklı olmayı görmektedir (TÜİK, 2020). Kişinin kendisini mutlu hissetmesi yaşamının pek çok alanını olumlu etkileyecek bir durumdur. Kendisini mutlu hisseden bireylerin, sosyal-duyuşsal gelişimi ve okul motivasyonları da yüksek olmaktadır (Bozgün, 2021). Mutluluk lise ve üniversite öğrencilerinin akademik başarı ve sosyal becerini olumlu etkileyen unsurlar arasında yer almakta (Canbay, 2010; Tuzgöl Dost, 2004) olup, kendisini mutlu hisseden bireylerin psikolojik sağlık ve yaşam doyumları da yüksek olmaktadır (Toprak, 2014). Kendisini mutsuz hisseden gençler okulla olan ilgisini kaybetmekte (Aypay & Eryılmaz, 2011), diğer bir ifadeyle okula yabancılaşmaktadır. Gençlerin mutluluğunu olumsuz yönde etkileyen etmenler arasında problemler internet kullanımı (Özer, 2013; Quinn & Duckworth, 2007) yer almaktadır.

Gençler interneti, sosyal ağlara bağlanmak, müzik dinlemek, ödev yapmak, alışveriş yapmak ve eğlenmek gibi pek çok farklı amaç için kullanmakta ve teknolojiye gömülü bir yaşam sürmektedir. İnternette amacı dışında aşırı vakit geçirilmesi internet bağımlılığına neden olabilmektedir. İnternet bağımlılığı ise kişilerde, depresyon, sosyal izolasyon, stres, aile içi şiddet, iletişim bozuklukları, zorbalık, yalnızlık duygusu ve akademik başarıda düşüş gibi olumsuzluklara neden olduğu bilinmektedir. Özellikle ergenlik çağında bulunan gençlerin kendilerini yalnız ve mutsuz hissetmeleri onların okuldan uzaklaşmalarına neden olabilir.

Yapılan bu çalışma ile ergenlik döneminde bulunan lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular lise öğrencilerinin internet bağımlılıklarının önlenmesine, okula bağımlılıklarının artmasına ve kendilerini mutlu hissetmeleri için yapılması gerekenler konusunda yol gösterici bir olabilir.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin saptanmaya çalışıldığı bu çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

- Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin cinsiyet, akademik başarı, okul türü, aile gelir durumu, günlük internet kullanımı değişkenleri arasında fark var mıdır?
- İnternet bağımlılığı, mutluluk ve okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Lise öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri puanlarını yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinin kullanıldığı çalışmada, değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2018, s. 114). İlişkisel tarama modeli ile lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri ile cinsiyet, okul türü, aile gelir durumu, akademik başarı ve günlük internet kullanımı değişkenleri arasındaki farklar incelenmiştir. Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konulması amacıyla korelasyon analizi ve yordama gücü için regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Evren - Örneklem

Araştırmanın evrenini Batı Karadeniz ve Doğu Anadolu'da yer alan kamuya bağlı liselerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma uygun örneklem yöntemiyle seçilen 599 lise öğrencisi ile yürütülmüştür. Örneklem, Anadolu 46 (%7.7), Fen 208 (%34.7), Meslek ve İmam Hatip 172 (%28.7) lisesi olmak üzere bütün lise grupları dahil edilmiştir. Veriler 2020-2021 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde Batı Karadeniz'de yer alan bir lisede 299 öğrenciden basılı anketlerle, 370 adedi ise COVID-19 salgını ve yüz yüze eğitime ara verilmesi nedeniyle Google Formlar aracılığı ile Doğu Anadolu'da yer alan bir liseden toplanmıştır.

Veri toplama araçları

Yapılan çalışmada verilerin toplanmasında üç adet ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlar; 'Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği', 'Okula Yabancılaşma Ölçeği' ve 'Oxford Mutluluk Ölçeği'dir.

Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği: Young'ın (1998) geliştirdiği, Pawlikowski ve arkadaşları tarafından kısa form haline getirilen ölçek, Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan (2016) Türkçe uyarlamasını yapmıştır. Beşli Likert (Hiçbir zaman-1, Her zaman-5) yapıya sahip olan ölçekte 12 madde yer almaktadır. Ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı .96, mevcut çalışmadan ise güvenilirlik katsayısı Cronbach's Alpha .84'tür. Ölçek puanları değerlendirilirken, yüksek puanlar internet bağımlılığının da yüksek düzey olarak yorumlanmıştır.

Okula Yabancılaşma Ölçeği: Şimşek, Abuzar, Yegin, Şimşek ve Demir (2015) tarafından geliştirilen ölçek beşli Likert (Hiç katılmıyorum-1, Tamamen katılıyorum-5) yapıya sahiptir. Ölçek 19 madde ve dört faktörden (Anlamsızlık, Güçsüzlük, Kuralsızlık, Sosyal Uzaklık) oluşmaktadır. Ölçeğin hesaplanan Cronbach's Alpha değerleri "Anlamsızlık" alt boyutu için .85; "Kuralsızlık" alt boyutu için .70; "Güçsüzlük" alt boyutu için .73; "Sosyal Uzaklık" alt boyutu için .68 ve toplam Cronbach's Alpha değeri .86'dır. Mevcut çalışmadan elde edilen bulgularına göre "Anlamsızlık" alt boyutu için Cronbach's Alpha değeri .85; "Kuralsızlık" alt boyutu için .50; "Güçsüzlük" alt boyutu için .80; "Sosyal Uzaklık" alt boyutu için .61 ve toplam Cronbach's Alpha değeri .78 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin de yüksek düzey şeklinde yorumlanmıştır.

Oxford Mutluluk Ölçeği: Hills ve Argyle (2002) tarafından geliştirilen ölçek, Doğan ve Akıncı Çötök (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek tek faktörlü, 7 maddelik beşli Likert tipi (Hiç Katılmıyorum-1, Tamamen Katılıyorum-5) yapıya sahiptir. Ölçeğin iç tutarlık Cronbach's Alpha iç

tutarlık katsayısı .85'dir. Mevcut araştırmada elde edilen Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı .45 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin analizi

Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirleyebilmek için üç ölçeğin Kolmogorow-Smirnov test sonuçları incelendiğinde ($p>0.05$) olduğu görülmüştür. Ölçeklerden elde edilen verilerin Kurtosis (basıklık) ve Skewness (çarpıklık) katsayısı incelendiğinde -1.5 ile +1.5 olduğu görülmüştür. Tabachnick ve Fidell (2013) Kurtosis (basıklık) ve Skewness (çarpıklık) değerleri -1.5 ile +1.5 arasında olduğunda verilerin normal dağıldığının varsayılabilirliğini ifade etmişlerdir. Buna göre verileri normal dağılım gösterdikleri varsayılarak, parametrik testlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetleri ile internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk arasında fark olup olmadığını saptamak amacıyla t-Testi uygulanmıştır. Araştırmada yer alan bağımsız kategorik değişkenlere göre ölçek ortalamaları arasındaki farklılıkların belirlenmesi için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. ANOVA'da istatistiksel açıdan farklılık bulunması durumlarında ise bu kümülatif farklılığın hangi ikili gruplar arasından kaynaklandığını belirlemek amacıyla Post-Hoc tekniklerden Scheffe ve LSD çoklu karşılaştırma testleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır. Öğrencilerin internet bağımlılığı, mutluluk ve okula yabancılaşma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Son olarak araştırmanın hipotezini sınamak üzere basit regresyon analizi işlemleri gerçekleştirilmiştir.

Etik İlkeler

Bu araştırma için Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik kurulundan 04/03/2020 tarihli ve 731 sayılı kararı gerekli izinler alınarak gerçekleştirilmiştir.

3. BULGULAR

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin cinsiyete göre farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlemek amacıyla gerçekleştirilen t-Testi sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Lise öğrencilerinin İnternet Bağımlılık, Teknoloji Kullanım ve Mutluk düzeylerine ait betimleyici istatistikler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin cinsiyet değişkeni arasındaki farka dair t-Testi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
İnternet Bağımlılığı	Erkek	252	29.28	10.35	597	1.44	.14
	Kadın	347	28.10	9.47			
Okula Yabancılaşma	Erkek	252	52.57	13.59	597	1.54	.12
	Kadın	347	80.87	13.19			
Mutluluk	Erkek	252	18.90	4.46	597	-2.93	.00*
	Kadın	347	20.10	5.29			

* $p<.01$

Tablo 1 incelendiğinde lise öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile internet bağımlılığı [$t(597)=1,44; p>.05$], okula yabancılaşma [$t(597)=1,54; p>.05$] değişkenleri arasında anlamlı bir farka rastlanmazken, mutluluk düzeyleri arasında anlamlı bir farka [$t(597)=1,32; p<.05$] rastlanmıştır. Bu fark kadın öğrencilerde ($\bar{X}=20,10$) iken, erkek öğrencilerde ($\bar{X}=18,90$) şeklinde olup, kadın öğrencilerin lehinedir.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda internet bağımlılığı $F(3,595)=3.32; p<.05$, okula yabancılaşma $F(3,595)=9.71; p<.05$ ve mutluluk $F(3,595)=4.38; p<.05$ faktörleri arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda farkın hangi okullar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla okula yabancılaşma ve mutluluk faktörlerinde Post Hoc Tests'lerinden Scheffe testi, internet bağımlılığı faktöründe ise LSD testi uygulanmış olup, test sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri ile öğrenim gördükleri okul türü değişkenine ilişkin varyans analizi sonuçları

	Okul Türü	n	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
İnternet bağımlılığı	A)Anadolu	46	29.97	Gruplararası	986.70	3	382.90	3.42	.01*	B<C-D
	B) Fen	208	26.86	Gruplariçi	57176.93	595	96.00			
	C) Meslek	173	29.24	Toplam	58163.63	598				
	D) İmam H.	172	29.68							
Okula Yabancılaşma	A)Anadolu	46	56.56	Gruplararası	5002.9	3	1667.39	9.71	.00*	B<A-C-D
	B) Fen	208	48.03	Gruplariçi	102076.77	595	171.55			
	C) Meslek	173	54.24	Toplam	107078.97	598				
	D) İmam H.	172	51.88							
Mutluluk	A)Anadolu	46	21.82	Gruplararası	323.03	3	107.34	4.38	.00*	A<B-C
	B) Fen	208	19.02	Gruplariçi	1476.00	595	24.49			
	C) Meslek	173	19.38	Toplam	14898.03	598				
	D) İmam H.	172	19.91							

* $p<.05$

Tablo 2 incelendiğinde fen lisesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=26,86$), Meslek Lisesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=29,24$) ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=29,68$) daha düşük olduğu görülmektedir. Okula yabancılaşma faktöründe Fen lisesi öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri ($\bar{X}=48,03$), Anadolu lisesi ($\bar{X}=56,59$), Meslek Lisesi ($\bar{X}=54,24$) ve İmam Hatip lisesi ($\bar{X}=51,88$) öğrencilerine göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Mutluluk faktöründe ise Anadolu Lisesi öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin ($\bar{X}=21,82$), Fen lisesi öğrencilerine ($\bar{X}=19,02$) ve Meslek Lisesi öğrencilerine ($\bar{X}=19,38$) göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin aile gelir durumuna göre farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda internet bağımlılığı $F(3,595)=3.52;$

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI, OKULA YABANCILAŞMA VE MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

$p < ,05]$ ve okula yabancılaşma faktörlerinde $F(3,595)=4.31$; $p < ,05]$ anlamlı farka rastlanmıştır. Farkın hangi gelir durumu arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Post Hoc Tests'lerinden Scheffe testi uygulanmış olup, test sonuçları Tablo 3'de verilmiştir. Mutluluk faktörü ile aile gelir durumu değişkeni arasında istatistiki olarak anlamlı farklılığa [$F(3,595)=,51$; $p > ,05]$ rastlanmamıştır.

Tablo 3. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri ile aile gelir durumu değişkenine ilişkin varyans analizi sonuçları

	Gelir Durumu (TL)	n	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
İnternet bağımlılığı	A) 0-1500	135	26.68	Gruplararası	1016.91	3	338.96	3.52	.01	A<D
	B) 1501-3000	247	28.40	Gruplarıçi	57146.73	595	96.04			
	C) 3001-4500	136	29.52	Toplam	58163.63	598				
	D) 4501 ve üzeri	81	30.81							
Okula Yabancılaşma	A) 0-500	135	48.28	Gruplararası	2281.26	3	760.42	4.31	.00*	A<C-D
	B) 1501-3000	247	51.70	Gruplarıçi	104797.71	595	176.13			
	C) 3001-4500	136	53.44	Toplam	107078.97	598				
	D) 4501 ve üzeri	81	53.64							
Mutluluk	A) 0-500	135	19.82	Gruplararası	38.68	3	12.89	.51	.67	--
	B) 1501-3000	247	19.29	Gruplarıçi	14859.35	595	24.97			
	C) 3001-4500	136	19.77	Toplam	14898.03	598				
	D) 4501 ve üzeri	81	19.83							

* $p < ,05$

Tablo 3 incelendiğinde lise öğrencilerinin aile gelir durumu 0-1500 TL arasında olanların internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X}=26,68$), aile gelir durumu 4501 TL ve üzerinde olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinden ($\bar{X}=30,81$) daha düşük olduğu görülmektedir. Okula yabancılaşma faktöründe aile gelir durumu 0-1500 TL arasında olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri ($\bar{X}=48,28$), aile gelir durumu 3001-4500 TL arasında olanların okula yabancılaşma düzeyleri ($\bar{X}=53,44$) ile aile gelir durumu 4501 TL ve üzerinde olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinden ($\bar{X}=53,64$) daha düşük olduğu görülmektedir.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin akademik başarı durumuna göre farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda internet bağımlılığı $F(2,596)=14.08$; $p < ,05]$ ve okula yabancılaşma faktörlerinde $F(2,596)=26.36$; $p < ,05]$ anlamlı farka rastlanmıştır. Bu farkın hangi not aralıkları arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Post Hoc Tests'lerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Mutluluk faktörü ile akademik başarı faktörü arasında $F(2,596)=.94$; $p > ,05]$ anlamlı farka rastlanmamıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri ile akademik başarı durumu değişkenine ilişkin varyans analizi sonuçları

	Akademi k Başarı	n	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
İnternet bağımlılığı	A) 0-49	40	32.07	Gruplararası	2625.23	2	1312.61	14.08	.00*	A>B>C
	B) 50-74	288	30.23	Gruplarıçi	55538.41	596	93.18			
	C) 75-100	271	26.35	Toplam	58163.63	598				
Okula Yabancılaşma	A) 0-49	40	54.55	Gruplararası	8703.36	2	4351.68	26.36	.00*	A>>C,
	B) 50-74	288	55.12	Gruplarıçi	98375.60	596	165.06			B>C
	C) 75-100	271	47.38	Toplam	107078.97	598				
Mutluluk	A) 0-49	40	19.10	Gruplararası	47.41	2	23.55	.94	.38	--
	B) 50-74	288	19.38	Gruplarıçi	14850.92	596	24.91			
	C) 75-100	271	19.89	Toplam	14898.03	598				

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde not ortalaması 0-49 arasında olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri (\bar{X} =32,07), not ortalaması 50-74 puan aralığında olan öğrencilerin bağımlılık düzeylerinden (\bar{X} =30,23) daha yüksek, not ortalaması 50-74 puan aralığında olan öğrencilerin bağımlılık düzeyleri de (\bar{X} =30,23), 75-100 puan aralığında olan öğrencilerden (\bar{X} =26,35) daha yüksek olduğu görülmüştür. Okula yabancılaşma faktöründe not ortalaması 0-49 arasında olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri (\bar{X} =32,07), not ortalaması 50-74 puan aralığında olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha yüksek, not ortalaması 50-74 puan aralığında olan öğrencilerin okula yabancılaşma (\bar{X} =30,23) düzeyleri de not ortalaması 75-100 puan aralığında olan öğrencilerden (\bar{X} =26,35) daha yüksek olduğu görülmüştür.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin günlük internet kullanım durumuna göre farklılık oluşturup oluşturmadığı belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan varyans analizi sonucunda internet bağımlılığı $F(4,594)=26.47$; $p<.05$] ve okula yabancılaşma faktörlerinde $F(4,594)=5.58$; $p<.05$] anlamlı farka rastlanmıştır. Bu farkın hangi saat aralıklarında olduğunun belirlenmesi amacıyla Post Hoc Tests'lerinden Scheffe testi uygulanmıştır. Mutluluk faktörü ile akademik başarı faktörü arasında $F(4,594)=1.66$; $p>.05$] anlamlı farka rastlanmamıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNET BAĞIMLILIĞI, OKULA YABANCILAŞMA VE MUTLULUK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tablo 5. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri ile günlük internet kullanım süresi değişkenine ilişkin varyans analizi sonuçları

	Süre (Saat)	n	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p	Fark
İnternet bağımlılığı	A) 0-1	57	21.84	Gruplararası	8799.11	4	2199.77	26.47	.00*	A<B<C<D<E
	B) 1-2	126	24.47	Gruplarıçi	49364.52	594	83.10			
	C) 2-3	134	27.53	Toplam	58163.63	598				
	D) 3-4	108	32.09							
	E) 5 ve üzeri	174	32.45							
Okula yabancılaşma	A) 0-1	57	46.66	Gruplararası	3883.00	4	970.75	5.58	.00*	A<D-E,
	B) 1-2	126	48.46	Gruplarıçi	103195.96	594	173.73			A-B<D
	C) 2-3	134	52.52	Toplam	107078.97	598				
	D) 3-4	108	54.21							
	E) 5 ve üzeri	174	53.12							
Mutluluk	A) 0-1	57	20.68	Gruplararası	164.68	4	41.17	1.66	.15	--
	B) 1-2	126	19.80	Gruplarıçi	14733.35	594	24.80			
	C) 2-3	134	19.98	Toplam	14898.03	598				
	D) 3-4	108	19.04							
	E) 5 ve üzeri	174								

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde lise öğrencilerinin günlük internet kullanma süresi 5 saat ve üzeri olanların internet bağımlılık düzeyleri ($\bar{X} = 32.45$), günlük 3-4 saat ($\bar{X} = 32.09$), günlük 2-3 saat ($\bar{X} = 27.53$), günlük 1-2 saat ($\bar{X} = 24.47$) ve 0-1 saat ($\bar{X} = 21.84$) olanlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Okula yabancılaşma faktöründe günlük 3-4 saat ($\bar{X} = 54.21$) olanlar ile günlük 5 saat ve üzeri internet kullananların ($\bar{X} = 53.12$) okula yabancılaşma düzeyleri 0-1 saat olanlardan ($\bar{X} = 46.66$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Günlük 0-1 Saat kullananlar ($\bar{X} = 46.66$) ile günlük 1-2 saat kullananların ($\bar{X} = 48.46$) okula yabancılaşma düzeyleri günlük 3-4 saat internet kullananlardan daha düşük olduğu görülmüştür.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla Pearson Korelasyon Katsayıları analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki korelasyon katsayısı sonuçları

	1	2	3
İnternet bağımlılığı	1		
Okula yabancılaşma	.47**	1	
Mutluluk	-.09*	.01	1

**p<0.01, *p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde lise öğrencilerin internet bağımlılıkları ile okula yabancılaşmaları arasında ($r=,47$; $p<,05$) pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, lise öğrencilerin internet bağımlılığı ile mutluluk düzeyleri arasında ($r=-,09$; $p<,05$) negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Diğer bir ifadeyle lise öğrencilerinin internet bağımlılığı arttıkça okula yabancılaşma düzeyleri artarken, mutluluk düzeyleri düşmektedir.

Araştırmanın bağımsız sürekli değişkeni internet bağımlılığı, bağımlı sürekli değişkenleri ise okula yabancılaşma ve mutluluk olmuştur. İnternet bağımlılığı ölçeğinin okula yabancılaşma ölçeği ve mutluluk ölçeği toplam puanlarını yordamak amacıyla basit regresyon analizleri yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Lise öğrencilerinin internet bağımlılığının okula yabancılaşma ve mutluluklarını yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	T	P
İnternet	Okula Yabancılaşma	,34	,02	,47	13,14	,00*
Bağımlılığı	Mutluluk	-,20	,07	-,10	-2,91	,00*
R=,48	R ² = ,23	F(2,596)= 89,93		p= ,00		

Analiz sonucunda anlamlı bir regresyon modeli, $F(2,596)= 89,93$, $p<,00$ ve bağımlı değişkendeki varyansın %23’ünün ($R^2_{adjusted}=.23$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulunmuştur. Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin internet bağımlılığı üzerindeki görece önem sırası; okula yabancılaşma ve mutluluktur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-Testi sonuçları incelendiğinde okula yabancılaşma ($\beta= ,47$, $T(596) 13,14$, $p<,001$, $pr^2=,22$) ve mutluluk ($\beta= -,10$, $T(596)= -2,91$, $p<,00$, $pr^2=,00$) değişkenlerinin internet bağımlılığı üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan çalışmada lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeylerinin cinsiyet, öğrenim gördükleri okul türü, aile gelir durumu, akademik başarı ve günlük internet kullanım süresi değişkenlerine göre anlamlı fark oluşturup oluşturulmadığı araştırılmıştır. Ayrıca çalışmada lise öğrencilerinin internet bağımlılık, okula yabancılaşma ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık rastlanmamıştır. Bu bulgu literatürdeki bazı çalışmalar ile benzerlik göstermektedir (Anlayışlı & Bulut Serin, 2019; Anlı, 2018; Balcı & Gülnar, 2013; Eftekin, 2015; Canoğulları & Güçray, 2017). Ancak yapılan bazı araştırmalarda internet bağımlılığının çoğunlukla erkeklerde kızlara oranla daha yüksek düzeyde olduğu çalışmalarda bulunmaktadır (Balta, Çakır & Horzum, 2008; Ertekin & ark.2016; Fidancıoğlu & ark., 2009; Günay & ark.,2018; Leung & Lee, 2012; Tsai, vd., 2009; Younes vd., 2016). Doğan (2013) ise çalışmasının sonunda kız öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gerek yapılan çalışmada, gerekse literatürde cinsiyet değişkeni arasındaki farklı bulgular bulunmaktadır. Bu farklılıkların nedeni araştırmanın yapıldığı yıllarda, bölgesel ve yaş farklılıklarından kaynaklanabilir. Yapılan çalışmada ise verilerin bir kısmı Covid-19 salgın öncesinde bir kısmı ise salgın sürecinde toplanmıştır. Özellikle salgın sürecinde bütün öğrenciler uzaktan eğitime geçmiş, ailelerin çocukları üzerindeki internet

kısıtlamaları ortadan kaldırılmış, erkek ve kız öğrencilerin internette geçirdikleri süreler artmıştır. Bu nedenle yapılan çalışmada internet bağımlılığı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farka rastlanmamış olabilir.

Araştırmada, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Literatürde benzer sonuca ulaşan araştırmalar (Coşkun & Altay, 2009; Çelik, 2005; Gedik, 2014; Haskaya, 2016; Özdemir, 2011) bulunmaktadır. Hadjar, Backes ve Gysin (2015) yapmış oldukları araştırmada, okula yabancılaşma kavramını cinsiyet rolleri açısından incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, erkeklerin kızlara göre daha yüksek düzeyde okula yabancılaşma yaşadığı sonucuna ulaşmıştır. Okula yabancılaşma okul ve sınıf iklimi, çevresel faktörlere, sosyo-ekonomik durumlar etkili olabilir. Bu durumlardan erkek ve kız öğrenciler aynı düzeyde etkilenmelerinden dolayı anlamlı fark çıkmamış olabilir.

Araştırmada, lise öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farka rastlanmıştır. Kız lise öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Alanyazında aynı sonuca ulaşan araştırmalar (Gündoğdu & Yavuzer, 2012) olduğu gibi, erkeklerin mutluluk düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu ifade eden araştırmalarda bulunmaktadır. Saföz Güven (2008) ergenlerin mutluluk düzeylerini araştırdığı çalışmada erkek ergenlerin kız ergenlere göre, gerek kendileri için gerekse, hayatlarına yönelik daha pozitif duygulara sahip oldukları ve mutluluk düzeylerinin kızlara göre daha yüksek olduğu bulgusunu elde etmiştir. Bunların dışında mutluluk düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığını belirten çalışmalar da (Aksoy, Aytar & Kaytez, 2017; Çankaya & Meydan, 2018; Duman, 2014; Fugl-Meyer, Melin & Fugl-Meyer, 2002; Katja vd, 2002; Kaya & Demir, 2017; Saygın, 2008; Tuzgöl Dost, 2006) alanyazında bulunmaktadır.

Araştırmada, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile öğrenim gördükleri okul türleri arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Fen lisesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerine göre daha düşük düzeyde internet bağımlılığına sahip olduğu görülmüştür. Fen lisesi öğrencileri diğer liselerde öğrenim gören öğrencilere göre akademik başarıları yüksek olan ve birincil hedefleri üniversite sınavında yüksek başarı hedefleyen öğrencilerden oluşmaktadır. Bu öğrenciler zamanlarının büyük bir kısmını ders çalışmaya, ayıran akademik başarıya odaklanan öğrencilerdir. Meslek liselerinin birincil amacı sanayinin ihtiyaç duyduğu ara eleman yetiştirmektir. İmam Hatip Lise'lerinin birincil amacı ise imam ve hatip yetiştirmektir. Meslek Lisesi ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin birincil hedefi akademik başarı olmadığından internette daha çok vakit geçiriyor olabilirler. Bu nedenle fen lisesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinden daha yüksek düzeyde olabilirler. Gürcan (2010) sağlıksız internet kullanımının değerleri konusunda yaptığı çalışmada, genel lisesi ile meslek lisesi öğrencilerinin almış oldukları puanların Anadolu ve İmam Hatip lisesinde okuyanlara göre oldukça yüksek olduğunu saptamıştır. Gökbulut (2020) yapmış olduğu çalışmada Fen Lisesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığının, meslek lisesi öğrencilerinden daha yüksek olduğu sonucunu bulmuştur.

Araştırmada, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri ile öğrenim gördükleri okul türleri arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Fen lisesi öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri, Anadolu lisesi, Meslek Lisesi ve İmam Hatip lisesi öğrencilerine göre daha düşük düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Dört lise türü içerisinde Fen Lisesinde öğrenim gören öğrencilerinin okula yabancılaşması diğer liselerde öğrenim gören öğrencilere göre daha düşük seviyededir. Bu durumun nedeni, fen lisesi öğrencilerinin daha bilinçli, üniversite kazanma hedefi olan, akademik başarıları yüksek olan öğrenciler olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Hemzik (2005) araştırmasında bu düşüncüyü destekleyecek sonuçlara ulaşmıştır. Ereş (2015) ise lise öğrencilerinin okula devamsızlık

yapma ve gelmek istememelerini nedensellik çerçevesinde araştırdığı çalışmasında, öğrenim görülen okul türüne göre devamsızlık yapma sebepleri farklılaştığı bulgusunu elde etmiştir. Okul türleri ve okulların amaçları arasında farklılıklar bulunmakta olup, bu farklılıklardan dolayı öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri farklılık göstermiş olabilir.

Araştırmada, lise öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ile öğrenim gördükleri okul türleri arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Anadolu Lisesi öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin, Fen Lisesi öğrencilerine ve Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Gökbulut ve Kılıç (2022), yapmış olduğu çalışmada lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türleri ile mutluluk düzeyleri arasında bir farka rastlamamıştır.

Çelik (2008)'e göre üniversite kazanma beklentisi öğrenciler üzerinde stres yaratmakta, bu strese öğrencinin kendisini mutsuz hissetmesine neden olabilmektedir.

Araştırmada, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile aile gelir durumları arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Aile gelir durumu yüksek olan öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazında araştırma bulgusunu destekleyen çalışmalara (Bayhan, 2011; Durak Batıgün & Kılıç, 2011; Günüş, 2009; Sevindik, 2011; Tanrıverdi, 2012; Toraman, 2013) rastlanılmaktadır. Aile gelir durumu ile internet bağımlılığı düzeyi arasında farka rastlanmayan çalışmalar ise (Akdağ & ark., 2014; Karakuş, 2016) alanyazında sınırlı olduğu görülmüştür. Ailenin ekonomik imkanları yeterli olması bireylerin teknolojik aletlere, internete ve arzu ettikleri diğer imkanlara ulaşmakta sıkıntı yaşamadığı ve bunun sonucunda internette daha fazla zaman geçirdikleri, bu alışkanlığında bağımlılığa dönüştüğü söylenebilir.

Araştırmada, lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri ile aile gelir durumları arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Aile gelir durumu 0-1500 TL arasında olanların okula yabancılaşma düzeyleri, aile gelir durumu 3001 TL ve üzerinde olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha düşük olduğu bulgusu elde edilmiştir. Aile gelir durumu düşük olan öğrenciler, ailelerinin ekonomik zorluklar içerisinde kendilerine okutmaya çalışmalarının farkında olmaları, kendilerinin de okuyarak ekonomik zorluklardan kurtulabileceklerini düşünmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Alanyazında okula yabancılaşma düzeyleri ile aile gelir durumları arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşan çeşitli çalışmalar (Altay & Özdemir, 2006; Bayhan, 1995; Mackey & Ahlgren, 1974; Şimşek & Katıtaş, 2014; Sanberk, 2003) bulunmaktadır. Uzun Yüksek (2006) ise bu bulguların aksine sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının okula yabancılaşma düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bellici (2015) de ortaokul öğrencileriyle yaptığı çalışmasında aile ekonomik düzeyi iyi olan öğrencilerin okula bağlanma düzeylerinin aile ekonomik düzeyi kötü olan öğrencilerden yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir.

Araştırmada lise öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ile aile gelir durumu değişkeni arasında anlamlı farka rastlanılmamıştır. Lise öğrencilerinin mutlu hissetmelerinde ailelerin gelir durumunun etkili olmadığı, öğrencilerin mutlu hissetmeleri için diğer faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Literatürde bu bulguyu destekleyen çalışmalar (Cenkseven, 2004; Nur Şahin, 2011) bulunmaktadır. Bunun tam tersi olarak öğrencilerin mutluluk düzeyi ile aile gelir durumlarının ilişkili olduğu sonucunu gösteren çalışmalarda (Canbay, 2010; Dost, 2004; Kermen, 2013; Yazıcı, 2015) bulunmaktadır. Çirkin (2015)'in gelir düzeyi ile mutluluk arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, gelir düzeyinin mutluluğa etki etmediği fakat gelir düzeyinden memnun olmanın mutluluğa olumlu olarak etki ettiği belirlenmiştir. Tong ve Song (2004) ise sosyo-ekonomik düzeyin öz yeterlik ve öznel iyi oluşu yordadığını, düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ergenlerin orta sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlere oranla daha düşük öz yeterliğe ve öznel iyi oluşa sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile not ortalamaları arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Öğrencilerin not ortalamaları yükseldikçe internet bağımlılığı düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Sevinç (2019) üniversite öğrencileri ile yürüttüğü çalışmasının sonucunda internet bağımlılığı arttıkça düşünme ihtiyacının ve akademik başarının düştüğünü saptamıştır. Demir ve Kutlu (2017) ise günlük beş saat ve üzeri internet kullanan ergenlerin akademik başarı düzeyleri bir saatten az kullanan ergenlere göre anlamlı düzeyde düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Lise öğrencisinin internette fazla süre geçirmesi, ders çalışması için ayırdığı zamanın azalmasına, ders çalışmamanın doğal bir sonucu olarak da akademik başarının düşmesine neden olabilir.

Lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri ile not ortalamaları arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Not ortalaması 0-49 arasında olan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeyleri, not ortalaması 50'nin üzerinde bulunan öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre not ortalaması düştükçe öğrencilerin okula yabancılaşma oranlarının yükseldiği görülmektedir. Öğrencilerin akademik başarılarının düşük olması psikolojik veya ruhsal açıdan okuldan uzaklaşmalarına sebep oluyor olabilir. Ya da okula yabancılaşma düzeyi yüksek olan öğrenciler bu sebeple akademik olarak kendini gösteremeyip düşük notlar alıyor olabilirler. Ayrıca eğitim sistemimizdeki hızlı değişimler, yoğun ders programları, sınav stresi, gelecek kaygısı, mevcudu kalabalık ve etkileşimin az olduğu sınıflar, öğrencilerin bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmayan programlar, günlük hayatta işe yaramayacağı düşünülen veya okul hayatından sonra işlevi kalmayan bilgilerin öğretilmesi gibi faktörlerin okula yabancılaşmaya sebep olduğunu gösteren çalışmalar alanyazında bulunmaktadır (Avcı, 2012; Brown vd., 2003; Erjem, 2005; Kılıççı, 2000; Mau, 1992; Yılmaz & Sarpkaya, 2009).

Araştırmada, lise öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ile akademik başarıları arasında anlamlı farka rastlanılmamıştır. Canbay (2010) lise öğrencilerinin sosyal beceri ve öznel iyi oluş düzeylerinin akademik başarılarına göre farklılaştığını belirlemiştir. Quinn ve Duckworth (2007) öznel iyi oluşun akademik başarıyı yükselttiğini ve aralarında karşılıklı bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Gökbulut (2022) yapmış olduğu çalışmada üçüncü sınıfta öğrenim gören üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeylerinin birinci ve ikinci sınıfta öğrenim görenlerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin mutluluk düzeyleri üzerinde not ortalamalarının veya akademik başarılarının etkili olmadığı, lise öğrencilerinin mutlu veya mutsuz olarak nitelendirilebilmesi için not ortalamaları değişkeninin etkili olmadığı söylenilebilir.

Araştırmada, lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri ile günlük internet kullanımları arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Günlük internet kullanım durumu 0-1 saat arasında olanların internet bağımlılık düzeyleri bir saatin üzerinde internet kullananlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. İnternette fazla vakit geçirmek, amacının dışında kullanmak kişilerde bağımlılık haline gelebilir. Kwiatkowska vd. (2007) günlük internet kullanımı 5 saati aşan fazla bireylerin bağımlılık olasılığı ile karşı karşıya kaldığını ifade etmiştir. Kim ve Kim (2002), bireylerin internete kolay erişebildiklerinde internette geçirdikleri zamanda bir artış olduğunu, bunun sonucu olarak internet kullanım becerilerinin ve internet kullanım süresinin bağımlılığa sebep olduğunu belirtmektedir.

Lise öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeyleri ile günlük internet kullanımları arasında anlamlı farka rastlanmıştır. Günlük internet kullanım süresi 0-1 saat arasında olanların okula yabancılaşma düzeyleri, 2 saat ve üzeri internet kullananlara göre daha düşük düzeyde olduğu bulgusu elde edilmiştir. Öğrencilerin internette geçirdikleri zamanın artması günlük hayattan ve sosyal ilişkilerden kendilerini soyutlamaları, buna bağlı olarak da okuldan uzaklaşmalarına neden olduğu söylenebilir. Sosyal ilişkilerinde sorunlar yaşayan kişilerin, sosyal ilişkilerini yeniden oluşturmak ve devam ettirebilmek için sıklıkla interneti kullandıkları ve interneti yüzyüze iletişimden daha çok tercih

etmektedir (Inderbiten, Walters & Bukowski, 1997; Kubey, Lavin & Barrows, 2001). Bu ifadeye göre öğrencilerin okula yabancılaşmasının sebeplerinden birinin de interneti hayatının büyük bir bölümüne yerleştirmeleridir.

Lise öğrencilerinin mutluluk düzeyleri ile günlük internet kullanımını değişkeni arasında anlamlı farka rastlanılmamıştır. Öğrencilerin mutluluk düzeyleri üzerinde internette geçirdikleri zamanın etkili olmadığı söylenebilir. İnternet bağımlılığı kullanılan uygulamalar ve kişilik özelliklerine göre değişebilir (Kuss, Griffiths, & Binder, 2013).

Araştırmada Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ve okula yabancılaşma arasında orta düzey pozitif yönlü bir ilişki bulunurken, mutluluk düzeyleri arasında negatif yönlü düşük düzey bir ilişki bulunmuş olup, internet bağımlılığının, okula yabancılaşma ve mutluluk değişkenleri üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyleri arttıkça okula yabancılaşmalarının arttığı, mutluluk düzeylerinin ise azaldığı söylenebilir. Polat ve ark. (2015) öğretmen adayları ile yapmış oldukları çalışmada okula yabancılaşma ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında negatif yönlü bir ilişki bulmuştur. Babaoğlu, Çelik ve Çakır (2016)'ın, çalışmalarında öğrencilerin teknolojiye yönelik tutumları ve okula yabancılaşmaları arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şimşek ve Katıtaş (2014) ortaokul öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, şiddet eğilimi, sosyo ekonomik durum ve aile baskısı değişkenleri arasında anlamlı ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Sevinç (2019) üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıklarını düşünme gereksinimi ve duyguları ifade etmenin yakınlık alt boyutunun anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Derin (2013) lise öğrencilerinin internet bağımlılığı ve mutluluk konulu araştırmasında öğrencilerin olumlu duygularının internet bağımlılıklarını yordadığı sonucunu elde etmiştir. Çivitçi (2011) lise öğrencileriyle yaptığı “okul öfkесinin yordayıcıları olarak okula yabancılaşma ve algılanan sosyal destek” konulu çalışmasında; öğrencilerin okula yabancılaşma düzeylerinin okul öfkelerini anlamlı olarak yordadığını bulmuştur. Babaoğlu, Çelik ve Çakır (2016) üniversite öğrencilerinin teknolojiye karşı tutumlarının yabancılaşma düzeylerini anlamlı olarak yordadığını saptamışlardır. Türkdoğan (2010), üniversite öğrencilerinin başlıca gereksinimlerine yönelik algıladıkları doyumun, bütün gereksinim boyutlarında mutluluğu anlamlı olarak yordadığını saptamıştır. Çelik (2008) ise mutluluğun lise öğrencilerinin duygusal zekâlarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

Öneriler

Yapılan çalışmada veriler Covid 19 salgınının başladığı, uzaktan eğitimin uygulandığı ve sokağa çıkma yasaklarının uygulandığı dönemde toplanmıştır. Bu dönemde öğrencileri derslere çevrimiçi, internet üzerinden katılmış, okulun sosyal imkanlarından uzak kalmışlardır. Bu süreçte sosyal çevreden uzak kalmaları onların kendilerini mutlu hissetme konusunda farklı duygular içerisinde olmalarına, okula karşı duydukları hissiyatlarında farklı etkiler yaratmış olabilir. Yapılan çalışmanın sonuçlarının karşılaştırılması için Covid 19 salgın sonrasında aynı değişkenler ile çalışmalar yapılabilir. Araştırmada nicel yöntemler kullanılarak yürütülmüştür. İnternet bağımlılığı, okula yabancılaşma ve mutluluk konusunda öğrencilerin duygu ve düşüncelerinin daha derinlemesine ortaya konulması amacıyla nitel ve nicel verilerin kullanıldığı karma çalışmalar yürütülebilir.

KAYNAKÇA

- Akdağ, M., Şahan Yılmaz, B., Özhan, U. ve Şan, İ. (2014). Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (İnönü Üniversitesi Örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 73-96.
- Aksoy, A. B., Güngör Aytar, A. ve Kaytez, N. (2017). Üniversite öğrencilerinin mutluluk ve alçakgönüllülük düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 1119-1132.
- Altay, F. ve Özdemir, Z.(2006). *Ankara ili merkez ilçelerinde ilköğretim birinci kademesinde öğrenim gören 4.ve 5.sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*, 9.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. Muğla.
- Alimoradi, Z., Lin, C. Y., Broström, A., Bülow, P. H., Bajalan, Z., Griffiths, M. D., ve Pakpour, A. H. (2019). Internet addiction and sleep problems: A systematic review and meta-analysis. *Sleep medicine reviews*, 47, 51-61.
- Aluş, Y. ve Selçukkaya, S. (2016). Türk ailesinde mutluluk algısı ve değerleri. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD)*, 1(2), 151-175.
- Anderson, K. J. (2001). Internet Use among college students: An exploratory study. *Journal of American College Health*, 50(1), 21-26
- Andrade, A. L. M., Scatena, A., Bedendo, A., Enumo, S. R. F., Dellazzana- Zanon, L. L., Prebianchi, H. B., ve de Micheli, D. (2020). Findings on the relationship between Internet addiction and psychological symptoms in Brazilian adults. *International Journal of Psychology*, 55(6), 941-950.
- Anlayışlı, C. ve Bulut Serin, N. (2019). Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve sıkıntın cinsiyet, akademik başarı ve internete giriş süreleri açısından incelenmesi. *Folklor/Edebiyat*, 25(97-1), 730-743.
- Anlı, G. (2018). Kişilerarası duyarlılık ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 103-118.
- Arcelus, J., Bouman, W. P., Jones, B. A., Richards, C., Jimenez-Murcia, S., ve Griffiths, M. D. (2017). Video gaming and gaming addiction in transgender people: An exploratory study. *Journal of Behavioral Addictions*, 6(1), 21-29.
- Atik, S. (2016). *Akademik başarının yordayıcıları olarak öğretmene güven, okula karşı tutum, okula yabancılaşma ve okul tükenmişliği* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Avcı, M. (2012). Eğitimde temel bir sorun: Yabancılaşma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(3), 23-40.
- Aytaç, Ö. (2020). *Lise öğrencilerinin siber zorbalık ve internet bağımlılığı düzeyinin, ebeveynlerle iletişim ve akranlarla ilişkiler açısından incelenmesi: İzmir örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aypay, A. ve Eryılmaz, A. (2011). Relationships of high school student's subjective well-being and school burnout. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(1), 181-199.
- Babaoğlan, E., Çelik, E. ve Çakır, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin teknolojiye yönelik tutumunun yabancılaşma düzeyini yordama gücü. *İlköğretim Online*, 15(1),0-0 .

- Balcı, Ş. ve Gülnar, B. (2013). Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlılarının profili. *Selçuk İletişim*, 6(1), 5-22.
- Balta-Çakır, Ö. ve Horzum, M.B. (2008). Web tabanlı öğretim ortamındaki öğrencilerin internet bağımlılığını etkileyen faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41, 187-205.
- Bayhan, V. (1995). *Üniversite öğrencilerinde anomi ve yabancılaşma* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Bayhan, V. (2011). *Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı (Malatya uygulaması)*. M. Akgül, E. Derman, A. Özgüt, U. Çağlayan, M. Ertürkler & M. Karakaplan (Ed.), XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri 02- 04 Şubat 2011 içinde (s. 919-926). Malatya: İnternet Teknolojileri Derneği.
- Bellici, N. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-65.
- Bozgün, K. (2021). *İlkokul öğrencilerinin okuma-yazma motivasyonunda sosyal-duygusal gelişim, azim ve okulda öznel iyi oluşun rolü* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Amasya Üniversitesi.
- Brown, M. R., Higgins, K., ve Paulsen, K. (2003). Adolescent alienation: What is it and what can educators do about it? *Intervention in School and Clinic*, 39(1), 3-9.
- Canbay, H. (2010). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Canoğulları, Ö. ve Güçray, S. S. (2017). İnternet bağımlılık düzeyleri farklı ergenlerin cinsiyetlerine göre psikolojik ihtiyaçları, sosyal kaygıları ve anne baba tutum algılarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 42-57.
- Cenkseven, F. (2004). *Üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyi olmanın yordayıcılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Cheng, C., Sun, P., ve Mak, K. K. (2015). Internet addiction and psychosocial maladjustment: Avoidant coping and coping inflexibility as psychological mechanisms. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(9), 539-546.
- Chou, W. P., Lee, K. H., Ko, C. H., Liu, T. L., Hsiao, R. C., Lin, H. F., ve Yen, C. F. (2017). Relationship between psychological inflexibility and experiential avoidance and internet addiction: Mediating effects of mental health problems. *Psychiatry Research*, 257, 40-44.
- Coşkun, Y., ve Altay, C. A. (2009). Lise öğrencilerinde yabancılaşma ve benlik algısı ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29, 41-56.
- Çankaya Cihangir, Z. ve Meydan, B. (2018). Ergenlik döneminde mutluluk ve umut. *Electronic Journal of Social Sciences*, 17(65), 207-222.
- Çelik, C., Çelik, B., ve Alpaslan, M. M. (2021). Fen bilimleri öğretmen adaylarının derste teknoloji kullanımına yönelik eğilimleri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 503-519.
- Çelik, F. (2005). Orta öğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.

- Çelik, Ş. (2008). *Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal zeka açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Çirkin, Z. (2015). *Gelir ve mutluluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Çivitci, N. (2011). Lise öğrencilerinde okul öfkesinin yordayıcıları olarak okula yabancılaşma ve algılanan sosyal destek. *İlköğretim Online*, 10(3) , 861-871.
- Demir, Y. ve Kutlu, M. (2017). İnternet bağımlılığı, akademik erteleme ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *The Journal of Academic Social Science Studies*. Number: 61, 91-105.
- Derin, S. (2013). *Lise öğrencilerinde internet bağımlılığı ve öznel iyi oluş* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Diener, E., Oishi, S., ve Lucas, E. R. (2003). Personality, culture, and subjective well-being: emotional and cognitive evaluations of life. *Annual Review of Psychology*, 54(0), 403-425.
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Doğan, T. ve Akıncı Çötök, N. (2011). Oxford mutluluk ölçeği kısa formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 165-172.
- Duman, S. (2014). *Öğretmen adaylarında özgünlük ve öz-duyarlılığın mutluluk ile ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Durak Batıgün, A. ve Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*. 26(67), 1-10.
- Eftekin, P. (2015). *Ergenlik dönemindeki öğrencilerin internet bağımlılığı ve anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ereş, F. (2015). *Lise öğrencilerinin okuldan kaçma nedenlerinin değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(3) , 321-336.
- Erjem, Y. (2004). *Eğitimde yabancılaşma olgusu ve öğretmen: Lise öğretmenleri üzerine sosyolojik bir araştırma*. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 395-417.
- Ertekin, Y.H., Ertekin, H., Uludağ, A. ve Tekin, M. (2016). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinde internet bağımlılığı: Çanakkale örnekleme*. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 20(2), 72-76.
- Fidancıoğlu, H., vd. (2009). *Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin internet kullanımına yönelik görüşleri*. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 2, 3-9.
- Fugl-Meyer, A. R., Melin, R. ve Fugl-Meyer, K. S. (2002). Life satisfaction in 18 to 64 year old swedes: In relation to gender, age, partner and immigrant status. *Journal of Rehabilitation Medical*, 34, 239-246.
- Gedik, A. (2014). *Ortaöğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi bağlamında okula yabancılaşma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.

- Gibbs, J. (2004). Preventing the underlying causes of school violence. *Psychological Reports*, 84(38), 137-174.
- Gökbulut, B. (2020). The Relationship between Sense of School Belonging and Smartphone Addiction of High School Students. *Int. J. Educ. Technol. Sci. Res*, 11, 160-193.
- Gökbulut, B., & Kılıç, F. (2022). Lise öğrencilerinin teknoloji kullanım, mutluluk ve mobil öğrenme hazır bulunuşluk düzeylerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(83), 1225-1243.
- Gökbulut, B. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Mobil Telefon Yoksunluğu (Nomofobi) Korkusu ve Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 30(2), 331-340.
- Günüç, S. (2009). *İnternet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin problemleri internet kullanımları ile uyumları arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hadjar, A., Backes, S. ve Gysin, S. (2015). School alienation, patriarchal gender-role orientations and the lower educational success of boys. A Mixed-Method Study. *Masculinities And Social Change*, 4(1), 87-116.
- Hadlington, L. (2017). Human factors in cybersecurity; examining the link between Internet addiction, impulsivity, attitudes towards cybersecurity, and risky cybersecurity behaviours. *Heliyon*, 3(7), e00346.
- Hascher, T. & Hagenauer, G. (2010). Alienation from school. *International Journal of Educational Research*, 49(6), 220-232.
- Haskaya, S. (2016). *Ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığı ile okula yabancılaşma arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çağ Üniversitesi.
- Hemzik, R. N. (2005). *There's nothing wrong with me: High school students describe alienation, resistance, and alternation education*. [Unpublished Doctoral Dissertation]. United States of America, Binghamton: State University Of New York, School Of Education And Human Development.
- Hills, P. ve Argyle, M. (2002). The Oxford Happiness Questionnaire: A compact scale for the measurement of psychological well-being. *Personality and Individual Differences* 33, 1073-1082.
- Günay, O., Öztürk, A., Ergun Arslantaş, E. & Sevinç, N. (2018). Erciyes üniversitesi öğrencilerinde internet bağımlılığı ve depresyon düzeyleri. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 31(1), 79-88.
- Gündoğdu, R. ve Yavuzer, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öznel iyi oluş ve psikolojik ihtiyaçlarının demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 115-131.
- Inderbiten, H. M., Walters, K. S. & Bukowski, A. L. (1997). The Role Of Social Anxiety In Adolescent Peer Relations: Differences Among Sociometric Status Groups And Rejected Subgroups. *Journal of Clinical & Child Psychology*, 26, 338-348.
- Karakuş, Z. (2016). *İnternet bağımlılık düzeyinin teog ders puanları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çağ Üniversitesi.

- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Katja, R., Paivi, A. K., Terttu, M. T., ve Pekka, L. (2002). Relationships among adolescent subjective well-being, health behavior and school satisfaction. *Journal of School Health*, 72(6), 243-249.
- Kaya, Ö. S., Demir, E. (2017). Kendini toplama gücü ve stresle başa çıkma stratejilerinin mutluluk düzeyini yordama gücü. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 18-33.
- Kermen, U. (2013). *Üniversite öğrencilerinin ihtiyaç doyumunu ve öznel iyi oluş düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Kılıççı, Y. (2000). *Okulda ruh sağlığı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kısa, Ö. (2018). *Ortaokul öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal beceri düzeyleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırklareli Üniversitesi.
- Kim, S. ve Kim, R. (2002). A study of internet addiction: Status, causes, and remedies. *Journal Of Korean Home Economics Association English Edition*, 3(1), 1-19.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J. ve Barrows, J. R. (2001). İnternet use and collegiate academic performance decrements: early findings. *Journal Of Communication*, 51, 366-382.
- Kuss, D. J., Griffiths, M. D., & Binder, J. F. (2013). Internet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 959-966.
- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y., ve Aysan, F. (2016). Young internet bağımlılığı testi kısa formunun türkçe uyarlaması: üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(Ek.1), 69-76.
- Kwiatkowska, A., Ziolk, E. ve Krysta, K. (2007). İnternet addiction and its social consequences. *European Neuropsychopharmacology*, 17(4), 559-560.
- Leung, L. ve Lee, P. S. N. (2012). The influences of information literacy, internet addiction and parenting styles on internet risks. *New Media & Society*, 14(1), 117-136.
- Mackey, J. ve Ahlgren, A. (1977). *Dimensions of adolescent alienation*. University of Minnesota Digital Conservancy. Erişim adresi <https://conservancy.umn.edu/bitstream/handle/11299/98491/v01n2p219.pdf?sequence=1>
- Mau, R. Y. (1992). *The validity and devolution of concept: Student alienation*. Erişim adresi <https://search.proquest.com/docview/195924215?accountid=8403>
- Nalwa, K. ve Anand, A., (2003). Internet addiction in students: A cause of concern. *CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 653–656.
- Nur Şahin, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kendini açma, öznel iyi oluş ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, N. (2011). *Düzenli Fiziksel aktivitenin ilköğretim öğrencilerinin okula yabancılaşma ve yalnızlık düzeyleri üzerine etkisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ege Üniversitesi.

- Özer, Ş. (2013). *Problemlili internet kullanımının benlik saygısı ve öznel iyi oluş ile açıklanabilirliği* [Yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Park, S.K., Kim, J.Y. ve Cho, C.B. (2008). Prevalence of internet addiction and correlations with family factors among south Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172); 895-909.
- Polat, M., Dilekmen, M. ve Yasul, A. F. (2015). Öğretmen adaylarında okula yabancılaşma ve akademik öz-yeterlik: Bir chaid analizi incelemesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 214-232.
- Poon, K. T. (2018). Unpacking the mechanisms underlying the relation between ostracism and internet addiction. *Psychiatry Research*, 270. 724-730.
- Prensky, M. (2005). Listen to the natives. *Educational leadership*, 63(4).
- Quinn, P. D. ve Duckworth, A. L. (2007). *Happiness and academic achievement: evidence for reciprocal causality*. Poster Session Presented At The Annual Meeting Of The American Psychological Society. Erişim adresi <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.323.3549&rep=rep1&type=pdf>
- Rudolph, K. D., Lansford, J. E., Agoston, A. M., Sugimura, N., Schwartz, D., Dodge, K. A., ve Bates, J. E. (2014). Peer victimization and social alienation: Predicting deviant peer affiliation in middle school. *Child development*, 85(1), 124-139.
- Saföz Güven, İ. G. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Sanberk, İ. (2003). *Öğrenci yabancılaşma ölçeği, bir geçerlilik ve güvenilirlik çalışması* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite öğrencilerinin sosyal destek, benlik saygısı ve öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sevinç, H. (2019). *Üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile duyguları ifade etme ve düşünme ihtiyacı arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Sevindik, F. (2011). *Fırat üniversitesi öğrencilerinde problemlili internet kullanımı ve sağlıklı yaşam biçimi davranışlarının belirlenmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Shaw, M., ve Black, D. W. (2008). Internet addiction. *CNS Drugs*, 22(5), 353–365.
- Süler, M. (2016). *Akıllı telefon bağımlılığının öznel mutluluk düzeyine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Şimşek, H., Abuzar, C., Yegin, İ. H., Şimşek, S. ve Demir, A. (2015). Okula yabancılaşma ölçeği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(4), 309-322.
- Şimşek, H. ve Katıtaş, S. (2014). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okula yabancılaşmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 81-99.

- Tabachnick, Barbara G. ve Linda S. Fidell (2013). *Using Multivariate Statistics*, Pearson, Boston.
- Tanrıverdi, S. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tong, Y. ve Song, S. (2004). A study on general self-efficacy and subjective well-being of low-ses college students in a chinese university. *College Student Journal*, 38(4), 637–642.
- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Toraman, M. (2013). *İnternet bağımlılığı ve sosyal ağ kullanım düzeylerinin ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarıları ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Tsai, H. F., Cheng, S. H., Yeh, T. L., Shih, C. C., Chen, K. C., ve Yang, Y. C. (2009). The risk factors of internet addiction - A survey of university freshmen. *Psychiatry Research*, 167(3), 294-299.
- Turnalar Kurtaran, G. (2008). *İnternet bağımlılığını yordayan değişkenlerin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Tuzgöl Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuzgöl Dost, M. (2006). Üniversite öğrencilerinin iyi oluş düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(0), 188-197.
- TÜİK (2021). *Yaşam Memnuniyeti Araştırması, 2020*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Yasam-Memnuniyeti-Arastirmasi-2021-45832>.
- Türkdoğan, T. (2010). *Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin öznel iyi oluş düzeyini yordamadaki rolü* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun Yüksek, Ö. (2006). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okula yabancılaşıma düzeylerine etki eden sosyo-demografik değişkenlerin belirlenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Vangölü, M. (2018). *Ergenlerde okula yabancılaşımanın sosyal kaygı düzeyi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- We Are Social (2022). *Digital 2021 Turkey*. <https://recrodigital.com/dunyada-ve-turkiyede-internet-sosyal-medya-kullanimi-2022/>.
- Yazıcı, Ö. F. (2015). *Beden eğitimi öğretmeni adaylarının mutluluk ve zindelik düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Yılmaz, S., ve Sarpkaya, P. (2009). Eğitim örgütlerinde yabancılaşıma ve yönetimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2(6), 314-333.

- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyber Psychology & Behaviour*, 1(3), 237-244.
- Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with internet addicts: Treatment outcomes and implications. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(5), 671-679.
- Younes, F., Halawi, G., Jabbour, H., El Osta, N., Karam, L., Hajj, A., ve Khabbaz, L. R. (2016). Internet addiction and relationships with insomnia, anxiety, depression, stress and self-esteem in university students: A cross-sectional designed study. *Plos ONE*, 11(9).
- Zincirkiran, M., ve Tiftik, H. (2014). Innovation or technological madness? A research on the students of business administration for their preferences of innovation and technology. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(2), 320.